

каждом поле, неодинаково. Самым емким оказалось поле качественно-количественных оценок. На его долю пришлось 600 предикатов. К полю эмоциональных оценок было отнесено 540 предикатов; 480 предикатов составили поле гедонистических оценок; 400 предикатов были причислены нами к полю личностных оценок и 320 предикатов пришлось на долю интеллектуальных оценок.

Ниже приводится таблица, отражающая распределение оценочных предикатов по различным полям ФСП оценки. Количественные данные представлены в процентном выражении.

Таблиця 1

Распределение предикатов по микрополям ФСП оценки

Поля	Количество оснований оценок (в %)	Примеры
Качественно- количественные оценки	25,7	<i>There's so many words that are different</i>
Эмоциональные оценки	23,2	<i>I said "no", but felt very desperate about it then.</i>
Гедонистические оценки	20,2	<i>Mm... my one consolation, I suppose, was the most marvelous view of the mountains from the window .</i>
Личностные оценки	17,2	<i>He's very generous, actually</i>
Интеллектуальные оценки	13,7	<i>It looks a bit strange to me</i>
Итого	100	

Наблюдаемое соотношение оценочных предикатов в разных полях оценки предположительно свидетельствует о том, что: а) в относительно спонтанном нарративе устного дискурса говорящие часто употребляют качественные и количественные характеристики с тем, чтобы максимально облегчить собеседнику задачу понимания высказывания и составление представления о предмете рассказа; б) одной из целей диалога является пробуждение в собеседнике эмпатии, для чего субъекты речи при описании различных бытовых ситуаций, в частности, событий, которые произвели на говорящих особое впечатление, используют языковые средства эмоциональной и гедонистической оценки; в) субъекты речи избегают обилия интеллектуальных оценок с целью уменьшения категоричности высказываний из опасения задеть собеседника; г) интеллектуальная оценка частично вытесняется под влиянием эмоциональных и других факторов при непосредственном включении в общение. Мы считаем, что при исследовании поля оценки в устном дискурсе следует принимать во внимание такие факторы, как степень знакомства, степень эмоциональной близости собеседников, их разницу в возрасте, социальный статус и этнокультурную удалённость.

Литература

Арутюнова Н.Д. Типы языковых значений. Оценка. Событие. Факт / Нина Давидовна Арутюнова. — М. : Наука, 1988.—339с. Кодзасов С.В. Комбинаторная модель фразовой просодии / Сандро Васильевич Кодзасов // Просодический строй русской речи.—М. : ИРЯ РАН, 1996.—205 с. Кодзасов С.В. Фонетическая символика пространства / Сандро Васильевич Кодзасов // Логический анализ языка. Языки пространств.— М. : Языки русской культуры, 2000.—128 с. Кодзасов С.В. Общая фонетика / Сандро Васильевич Кодзасов, Ольга Федоровна Кривнова. — М. : Рос. Гуманит. Ун-т, 2001.—592 с. Лурия А.Р. Язык и сознание / Александр Романович Лурия.— М. : Изд- во МГУ, 1979.— 319 с. Cruttenden A. Mancunian Intonation and Intonational Representation / Allan Cruttenden // *Phonetica* 2001 Vol.58, # 1-2, Manchester, UK : University of Manchester, 2001.—P.P. 53-80. Pierrehumbert J. The Next Toolkit / Janet Pierrehumbert // *Phonetics* 34 (6), 2006.—P.P. 516-530. Quirk R. A University Grammar of English / R.Quirk, S. Greenbaum, G.Leech, J. Svartvik. — Moscow, Vysshaja shkola, 1982.— 392p.

ЦОБЕНКО О.В.

(Одеська національна морська академія)

МОТИВАЦІЯ АНГЛОМОВНИХ НОМІНАЦІЙ ЮВЕЛІРНИХ ПРИКРАС

Стаття присвячена дослідженню мотивації англомовних номінацій ювелірних прикрас. Аналіз проведено на матеріалі енциклопедій ювелірної термінології. Виділено та проаналізовано основні ознаки ювелірних прикрас, які лягли в основу відповідних номінацій.

Ключові слова: мотивація, номінація, ювелірна прикраса.

Цобенко О.В. Мотивация англоязычных номинаций ювелирных украшений. Статья посвящена изучению мотивации англоязычных номинаций ювелирных украшений. Анализ проведен на материале энциклопедий ювелирной терминологии. Выделены и проанализированы основные признаки ювелирных украшений, которые легли в основу соответствующих номинаций.

Ключевые слова: мотивация, номинация, ювелирное украшение.

Tsobenko O.V. Motivation of the English Nominations of Jewellery. The article is dedicated to the investigation of the motivation of the English jewellery nominations. The research has been done on the basis of several encyclopedias of jewellery terms. The main

features of jewellery which are the basis of the corresponding nominations have been distinguished and analyzed.

Key words: motivation, nomination, jewellery.

Однією із проблем сучасної лексикології як розділу мовознавства, що вивчає лексичну підсистему мови, є стратифікація словникового масиву мови різноманітними параметрами, у тому числі за походженням [Селіванова 2006, с. 280]. Накопичений етимологами досвід свідчить про те, що назви предметів чи явищ виникають на основі певної характерної ознаки предмета чи явища, яка вибирається як розрізнявальна та слугує основою відповідного найменування [ЛЭС 1990, с. 160].

Мета даної роботи полягає у встановленні мотивації номінацій ювелірних прикрас в англійській мові. Під мотивацією розуміємо формальний і семантичний зв'язок між словами як знаками і їхніми позначуваними [Селіванова 2006, с. 401].

Об'єктом дослідження виступають номінації ювелірних прикрас в англійській мові. Предметом аналізу є мотиваційні ознаки досліджуваних найменувань. Матеріалом дослідження слугують 300 номінацій ювелірних прикрас, зафіксованих у спеціалізованих енциклопедичних джерелах, а саме: *An Illustrated Dictionary of Jewelry* (далі – *IDJ*) та *Glossary of Jewelry-Related Terms* (далі – *GJT*).

Проведений аналіз даних про походження назв ювелірних прикрас, які наводять вказані джерела, уможливив виділення декількох ознак, що покладені в основу відповідних найменувань.

Найчисельнішу групу (більш ніж третина всіх досліджених номінативних одиниць – 33 %) складають номінації, в основі яких знаходиться така розрізнявальна ознака, як форма прикрас. Так, наприклад, різновид головної прикраси корони *circlet* походить від номінацій *круглий, окружність*:

“circlet – late 15c., from Fr. cercllet, dim. of cercle – circle c.1300, from O.Fr. cercle (12c.), from L. circulus “small ring”, dim. of circus “ring” (OED);

Найпростішим і водночас найпоширенішим різновидом сучасних весільних обручок є гладенькі пласкі каблучки без орнаменту. Саме ці особливості їхнього зовнішнього вигляду відображено у наступній номінації:

“flat wedding bands – the simplest form of ring that can be made. A flat wedding band basically consists of a strip of metal that is bent around into a loop and joined where the ends meet” (GJT);

Трішки ускладненою формою попередніх весільних обручок є персні, які за формою нагадують латинську літеру *D*, ось чому їх називають напівкруглими:

“half-round rings, also called D-shape rings – flat wedding bands that are filed half-round on the outside” (GJT);

Досить продуктивним принципом творення англомовних номінацій ювелірних прикрас є аналогізація ознак реципієнтної зони ЮВЕЛІРНА ПРИКРАСА та донорських зон ТВАРИНА, АРТЕФАКТ, РОСЛИНА на основі схожості форми. Так, назва одного із різновидів оправ у ювелірному виробі утворена за подібністю її форми до кігтів тварини. Так звані металеві кігті тримають камінь посередині. Цей тип оправ є відкритим, оскільки під самим камінням немає металу, та використовується для прозорих огранених камінців:

“claw setting is one in which a series of metal prongs (called claws) holds a stone securely in a setting (the claws grips the stone just above the girdle of the stone), with no metal directly under the stone (it is an open setting). This setting lets light in under the stone, so this type of setting is usually used for transparent, faceted stones. The modern-day claw setting became popular in the 1800's” (IDJ);

На основі схожості форми наступного різновиду зачібок для намиста та браслетів на клешню омара утворена дана номінативна одиниця:

“lobster claw clasp is a jewelry fastener that resembles the claw of a lobster. A tiny spring keeps the arm of this clasp closed. It is used to attach two other rings or links of a necklace or bracelet” (IDJ);

Дещо зигзагоподібна форма наступного ланцюжка дала підставу для його найменування за аналогією форми до звивистої змії:

“snake chain (also called a Brazilian chain) is a metal chain made up of a series of small, linked cups. A very tight-linked chain that has a round or square cross-section and has links that create a slight zigzag look” (IDJ);

Різновид ланцюжка, ланки якого за своєю продовгуватою овальною формою та розташуванням нагадують колосок пшениці, названий наступним чином:

“wheat chain – formed of very long, thin teardrop-shape links that all point in the same direction. The join of each link is like a tiny hinge, meaning this style is not as flexible or liquid-like as some others” (GJT);

Досить сучасним різновидом пірсінгу, який проте має давнє коріння у культурах деяких племен, є пірсінг, що пронизує певну частину тіла, як правило, мочку вуха, наскрізь. Результат цієї

операції на вигляд схожий на тунель, що і стало основою для даного найменування:

“flesh tunnel, also known as a spacer, is a type of [body piercing jewellery](#). Wearers generally use them to show off the process of stretching that they have gone through. Flesh tunnels are hollow tunnels, usually used in [stretched](#) or [scalpelled](#) piercings. Flesh tunnels are made in smaller gauges however the smaller the gauge the smaller the effect to see through the plug becomes. Some people may choose to wear flesh tunnels instead of [flesh plugs](#) because they weigh less, especially at larger sizes. Flesh tunnels may be worn with a [ball closure ring](#) or other object passed through them” (GJT);

Один із видів сережок і брошок за формою нагадує канделябр, оскільки у ньому три перлини, каміння чи підвіски прикріплені до каміння, який є більшим за розміром, ніж інші підвіски:

“girandole is a kind of earring or [brooch](#) in which three [pearls](#), stones or pendants hang from a large stone. The central drop is usually larger than the other pendants” (IDJ).

Наступна виділена нами група номінацій вмотивована призначенням відповідних ювелірних прикрас та складає 24 % від загальної кількості вибірки. Сюди зараховуємо найменування, вмотивовані суто функціональним призначенням ювелірної прикраси як елементу одягу та зовнішнього вигляду людини, наприклад, англійська булавка використовується як для скріплення тканини, так і в якості сережок (особливо серед панків):

“safety pin – a simple fastening device, a variation of the regular [pin](#) which includes a simple [spring](#) mechanism and a clasp. The clasp serves two purposes: to form a closed loop thereby properly fastening the pin to whatever it is applied to, and to cover the end of the pin to protect the user from the sharp point. Safety pins are commonly used to fasten pieces of [fabric](#) or clothing together. The safety pin has become an image associated with Punk rock by media and pop-culture outlets” (GJT);

До цієї групи зараховуємо і номінації ювелірних прикрас, які використовуються у траурній жалобі. До речі, цей різновид прикрас, виготовлених із застосуванням чорного каміння (зазвичай гагату), походить з Англії часів королеви Вікторії, яка після смерті принца Альберта носила подібні вироби на знак своєї жалоби за померлим чоловіком:

“mourning jewellery – originated in England, where [Queen Victoria](#) was often seen wearing [jet](#) jewellery after the death of [Prince Albert](#); and allowed the wearer to continue wearing jewellery while expressing a state of mourning at the death of a loved one” (GJT);

Поряд із ситуативним типом вмотивованості виділяємо соціальне призначення ювелірних прикрас, яке лягло в основу їхньої мотивації. Це у першу чергу проявляється у назвах тих прикрас, які позначають належність того, хто її носить, до певної групи, тобто ці прикраси мають ідентифікаційні функції. Зазначимо, що ця функціональна спрямованість відзначається в основному у різновидах обручок. Серед подібних прикрас використані у дослідженні енциклопедії виокремлюють *Masonic rings*, прикрасу яка символізувала належність людини до цього ордену. Більш сучасними прикладами слугують номінації обручок, які отримують гравці команд-чемпіонів спортивних професійних ліг або університетських турнірів:

“championship ring – a ring presented to members of winning [teams](#) in [professional sports](#) leagues, and, in [North America](#), [college](#) tournaments” (GJT).

Цікавим прикладом прикрас, що символізують належність до певної групи, є обручки, які носять студенти та випускники одного коледжу, університету тощо. За традицією, поки студент ще навчається, емблема, зображена на персні, має бути розвернута до нього. І тільки після випуску, обручка розвертається іншим боком, так, щоб емблема була повернута назовні. Це символізує входження того, хто носить цю прикрасу, у широкий світ:

“class ring (also known as a graduate, senior ring, or grad ring) – a ring worn by [students](#) and [alumni](#) in the [United States](#) and [Canada](#) to commemorate their [graduation](#), generally for a [high school](#), [college](#), or [university](#)” (GJT);

Соціальне положення людини може також репрезентуватися за допомогою прикрас. Наприклад, наявність *engagement ring* на руці жінки вказує на те, що вона заручена та збирається вийти заміж. Традиційно в англійській культурі обручку на знак заручин носить тільки жінка, хоча в інших країнах обидва партнери можуть мати подібні обручки, або ж ці прикраси відсутні взагалі. Традиційно в ролі такої прикраси виступає золота обручка із одним діамантом.

В основі наступної групи досліджуваних номінацій, яка налічує 13 % від загальної кількості вибірки, покладено соматичну характеристику відповідних прикрас, тобто вони вмотивовані місцем носіння тієї чи іншої прикраси на тілі людини. Так, наприклад назва браслету для ніг утворена від номінації *ankle* та суфіксу *-let* за аналогією із назвою *bracelet*:

“anklet – “ring for an ankle,” 1819, from ankle, with dim. suffix -let, after bracelet” (OED);

Очевидною є також подібна мотивація найменувань *earring* та *necklace* як прикраси для вуха та шиї відповідно:

Просторові відношення ювелірних прикрас знаходяться в основі наступної групи номінацій (10 %), що вмотивовані назвою певної місцевості, тим чи іншим чином пов'язаної із відповідними ювелірними виробами. Як правило, це місце, де дану прикрасу винайшли, наприклад, назва традиційного ірландської обручки *Claddagh ring* у формі двох рук, які тримають серце, увінчане короною, походить від назви невеличкого містечка, в якому і винайшли цю прикрасу у XVII столітті. Символічне значення цього персня витікає із його форми – серце символізує кохання, руки – дружбу, а корона – вірність:

“Claddagh ring (Irish: fáinne Chladaigh) is a traditional Irish ring given as a token of love or worn as a wedding ring. The design and customs associated with it originated in the Irish fishing village of Claddagh, located just outside the city of Galway. The ring was first produced in the 17th century during the reign of Queen Mary II, though elements of the design are much older. The Claddagh's distinctive design features two hands clasping a heart, and usually surmounted by a crown. The elements of this symbol are often said to correspond to the qualities of love (the heart), friendship (the hands), and loyalty (the crown)” (GJT).

Ще одна група аналізованих найменувань вмотивована власними назвами, але у цьому випадку – іменами людей, які тим чи іншим чином пов'язані із даною прикрасою. Ця група складає 10 % від загальної кількості вибірки. Наприклад, англомовна номінація такої прикраси як кулон – *lavalier* – походить від прізвища коханки французького короля Людовика XIV Луїзи де Ла Вальєр, яка першою одягла таку прикрасу:

“lavalier – a kind of ornament that hangs around the neck, from Fr. lavallière, a kind of tie, after Louise Françoise de La Baume Le Blanc de La Vallière, Duchesse de La Vallière (1644-1710), mistress of Louis XIV from 1661-1667” (OED).

Передостання група номінацій складає 9 % від зафіксованих найменувань та є вмотивованою способом кріплення ювелірних виробів. Сюди належать декілька різновидів сережок, особливо тих, носіння яких не вимагає проколювання вуха. Так, від дієслова *to clip on* (скріпляти) походить англомовна назва кліпсів:

“clip-on earrings - have existed longer than any other variety of non-pierced earrings. The clip itself is a two-part piece attached to the back of an earring. The two pieces closed around the earlobe, using mechanical pressure to hold the earring in place” (GJT);

Подібним чином від дієслова *to stick on* (наклеювати) утворена номінація наступних сережок, які на вигляд імітують поширену форму сережок-гвіздочків, проте не потребують проколювання вух. Цей вид прикрас був винайдений порівняно нещодавно:

“stick-on earrings - are adhesive-backed items which stick to the skin of the earlobe and simulate the look of a (pierced) stud earring. They are considered a novelty item” (GJT);

Остання виділена група налічує лише 1 % від загальної кількості вибірки та вмотивована оцінкою позначуваного.

Так, високоякісні ювелірні вироби, у виготовленні яких використовуються виключно благородні метали та дорогоцінне каміння мають назву *fine jewellery*, тоді як біжутерія, яка виготовляється із порівняно недорогих матеріалів носить назву *junk* (непомп'їб) *jewelry*, *fake* (нідробка) *jewelry*, *fallalery* (побрякушки).

Власне сама назва досліджуваного класу предметів – *jewellery* – також відображає оцінку, оскільки ця номінація походить від латинського *jocus* – *те, що приносить радість, задоволення, викликає захоплення*:

“jewellery – 14c., juelrye, from O.Fr. juelerye, from juel late 13c., "article of value used for adornment," Anglo-Fr. juel, O.Fr. juel, jouel "ornament, jewel" (12c.), perhaps from M.L. jocale, from L. jocus "pastime, sport," in V.L. "that which causes joy” (OED).

Слід відзначити, що ознака краси присутня і у енциклопедичних визначеннях ювелірних виробів:

“Jewellery or jewelry signifies items of personal adornment, such as necklaces, rings, brooches, earrings and bracelets” (GJT), від *“to adorn – to add beauty or splendor to something by decoration”* (OED).

Таким чином, за характером ознак, що визначають внутрішню форму номінації [Языковая номинация, 1977, с. 274], виділяємо два типи мотивації англомовних найменувань ювелірних прикрас – кваліфікативну, в основу якої покладено власні ознаки (форма), та релятивну, що базується на відносних ознаках предметів чи явищ (призначення, місце та спосіб носіння, пов'язаність із певною місцевістю чи людиною).

Подальше дослідження англомовних номінацій ювелірних прикрас є перспективним у семантичному плані – на матеріалі тлумачних словників англійської мови – для виявлення семантичної структури їхнього лексичного значення та порівняння мотиваційних особливостей даних номінацій із

ознаками, зафіксованими у структурі значення.

Література

ЛЭС – Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н. Ярцева. – 2-е изд., дополненное – М.: Большая Российская Энциклопедия, 2002. – 709 с. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с. Языковая номинация (общие вопросы). – М.: Наука, 1977. – 360 с. *IDJ* – An Illustrated Dictionary of Jewellery – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.allaboutjewels.com> *GJT* – Glossary of Jewelry-Related terms – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.en.wikipedia.org> *OED* – Online Etymology Dictionary – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.etymonline.com>

ЧАПЛІНСЬКА Т.А.

(Запорізький національний університет)

РОЛЬ ПЕЙЗАЖНОГО ОПИСУ В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

У статті розглядається проблема дослідження художнього тексту як результату творчості письменника та використання ним різноманітних художніх прийомів, таких, як опис пейзажа, який являє собою складник художнього тексту і має багатоаспектний зв'язок з героями художнього твору.

Ключові слова: художній текст, мовленнєвий жанр опису, пейзаж.

Чаплинская Т.А. Роль пейзажного описания в художественном тексте. В статье рассматривается проблема исследования художественного текста как результата творчества писателя и использование ним разнообразных художественных приемов, таких, как описание пейзажа, который является составляющей художественного текста и имеет многоаспектные связи с героями художественного произведения.

Ключевые слова: художественный текст, речевой жанр описания, пейзаж.

Chaplinskaya T.A. The role of landscape description in a literary text. The article deals with the problem of investigation of a literary text as a result of a writer's creative work and the role of landscape description as one of the inseparable parts of a literary text which has multiaspect links with the characters of a literary work.

Key words: literary text, speech genre of description, landscape.

Одним з найбільш актуальних питань сучасної лінгвістики є дослідження художнього тексту як результату творчості, що обумовлює підвищений інтерес вчених до проблем вивчення художнього тексту як самостійної одиниці дослідження [Онопрієнко 2002, с.354]. Будь-який художній твір є результатом творчості письменника, отже, аналізуючи художній текст, важливо враховувати значущість кожного художнього прийому, що використовує автор, тому що кожна, навіть незначна деталь нерозривно пов'язана із задумом автора. Намагаючись пізнати та пояснити оточуючий світ, автор пропускає його через призму власного сприйняття світу і результатом цього є сплав об'єктивної реальності та особистісного сприйняття її автором. Під час читання художнього тексту читач усвідомлює живі взаємно пов'язані уявлення про факти, події, людей, картини природи. І все це вибірково взяте із життя та цілеспрямовано розташоване у структурі твору.

Художнє зображення передбачає деяку співтворчість читача. Часова композиція, протяжність літературного тексту змушують читача поєднувати у своїй свідомості весь сюжетно-описовий матеріал, який використовується для створення персонажів. Залежно від того, наскільки повно буде задіяно цей матеріал, чи увійдуть до нього непрямі засоби оцінки героїв (наприклад, пейзаж), чи ні, змінюється розуміння характерів, ідея твору в цілому.

Художній текст – це складне комунікативне явище. Створюючи художній текст, автор сам здійснює вибір предметів та явищ дійсності. Саме в художньому тексті реалізується художня картина світу як результат авторського уявлення про дійсність [Скляренко 2007, с.176].

Специфіка твору словесного мистецтва як системи (його складність, відкритість, динамічність) зумовлює **актуальність** дослідження художнього тексту у взаємодії з середовищем. Значний евристичний потенціал при цьому має аналіз не лише відношень з літературною традицією, а й глибинних кореляцій з іншими видами мистецтва – музикою, живописом, скульптурою, архітектурою [Семенець 2004, с.9].

При дослідженні того чи іншого художнього твору помічаємо, як багато уваги автор приділяє опису світу, який оточує героїв, природи, пейзажу. Тому що, незалежно від ролі, яку автор відводить пейзажу у своїх творах, чи тільки визначає за його допомогою місце та час подій, чи навпаки активно вводить його в коло подій – комічних, драматичних, героїчних, - пейзаж має створити відповідний настрій у читачів – розсмішити, налякати, розчулити. Впливаючи на душу людини, пейзаж у творах мистецтва та літератури й сам стає відображенням душі людини [Галанов 1974, с.35]. Отже **мета** даної статті – визначити роль пейзажних описів в художніх текстах.

В лінгвістичній літературі існує ряд наукових праць, автори яких розглядають опис природи у зв'язку з вирішенням інших проблем, наприклад, розглядаючи питання теорії поетичного мовлення,